

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. rugsėjo 21 d.*

„Geležinkelių transportas — Reglamentas (EB) Nr. 1371/2007 — Keleivių teisės ir pareigos — Bilieto nebuvimas — Situacijos neištatymas per nustatytus terminus — Nusikalstama veika“

Byloje C-261/15

dėl 2015 m. gegužės 21 d. *vrederegerecht te Ieper* (Ipro taikos teismas, Belgija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. birželio 1 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV

prieš

Gregory Demey

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, teisėjai A. Borg Barthet (pranešėjas) ir E. Levits,

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV*, atstovaujamos advokato J.-P. Kesteloot,

— G. Demey, atstovaujamo advokato K. Bentein,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas, F.-X. Bréchet ir M.-L. Kitamura,

— Europos Komisijos, atstovaujamos F. Wilman, J. Hottiaux ir N. Yerrell,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: nyderlandų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimas pateiktas dėl 1980 m. gegužės 9 d. Tarptautinio vežimo geležinkeliais sutarties (COTIF) su pakeitimais, padarytais 1999 m. birželio 3 d. Protokolu dėl COTIF pakeitimo, A priedo (toliau – A priedas), kuris išdėstytas 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1371/2007 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų (OL L 315, 2007, p. 14) I priede, 6 straipsnio 2 dalies paskutinio sakinio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV* (Belgijos nacionalinė geležinkelių bendrovė; toliau – BNGB) ir G. Demey ginčą dėl fiksuoto dydžio žalos už nusikalstamas veikas, kurias G. Demey padarė, nes keliavo traukiniu be bilieto ir neištaisė situacijos per teisės aktuose nustatytus terminus, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 1371/2007 4 straipsnyje „Vežimo sutartys“ nustatyta:
„Laikantis šio skyriaus nuostatų, sutarties dėl transporto sudarymą ir jos vykdymą bei informacijos teikimą ir bilietų pardavimą reglamentuoja I priedo II ir III antraštinių dalių nuostatos.“
- 4 Šio reglamento I priede „Ištrauka iš vienodųjų tarptautinio keleivių ir bagažo vežimo geležinkeliais sutarties taisyklių (CIV)“ pateiktas A priedas. I priede pateikto A priedo II antraštinė dalis „Vežimo sutarties sudarymas ir vykdymas“ apima to priedo 6–11 straipsnius.
- 5 A priedo 6 straipsnyje „Vežimo sutartis“ numatyta:
„1. Pagal vežimo sutartį vežėjas įsipareigoja nuvežti keleivį ir prireikus bagažą bei transporto priemones į paskirties vietą bei pristatyti bagažą ir transporto priemones į paskirties vietą.
2. Vežimo sutartis turi būti patvirtinta vienu ar daugiau keleiviui išduotų bilietų. Tačiau pagal 9 straipsnį tai, kad bilieto nėra, jis neatitinka reikalavimų arba buvo pamestas, neturi įtakos sutarties buvimui ar galiojimui; sutartis ir toliau taikoma atsižvelgiant į šias Vienodąsias taisykles.
3. Bilietas yra *prima facie* įrodymas, kad vežimo sutartis buvo sudaryta, bei sutarties turinio *prima facie* įrodymas.“
- 6 Minėto A priedo 7 straipsnis susijęs su bilietu.
- 7 Minėto A priedo 8 straipsnio „Vežimo mokesčio mokėjimas ir grąžinimas“ 1 dalyje numatyta, kad, jei keleivis ir vežėjas nesusitarė kitaip, vežimo mokestis mokamas iš anksto.
- 8 To paties A priedo 9 straipsnyje „Teisė būti vežamam. Atsisakymas vežti“ nustatyta:
„1. Keleivis nuo kelionės pradžios turi turėti galiojantį bilietą ir jį pateikti bilietų tikrinimo metu. Bendrosiose vežimo sąlygose galima numatyti:
a) kad keleivis, kuris nepateikė galiojančio bilieto, turi sumokėti ne tik vežimo mokestį, bet ir priemoką;

- b) kad keleiviui, kuris atsisako mokėti vežimo mokesį arba priemoką to reikalaujant, galima būtų uždrausti tęsti kelionę;
- c) ar priemoka gali būti gražinama ir kokiomis sąlygomis.

2. Bendrosiose vežimo sąlygose galima numatyti, kad keleivius, kurie:

- a) kelia pavojų vykdomų operacijų saugumui ir geram atlikimui arba kitų keleivių saugumui;
- b) netoleruotinai sukelia nepatogumų kitiems keleiviams,

atsisakoma vežti arba jiems draudžiama tęsti kelionę, ir kad tokie asmenys neturi teisės susigrąžinti vežimo mokesčio arba mokesčio už registruoto bagažo vežimą, kurį jie sumokėjo.“

- 9 A priedo 10 ir 11 straipsniuose pateiktos nuostatos, reglamentuojančios atitinkamai administracinių formalumų atlikimą ir traukinių atšaukimą ir vėlavimą. Reglamento Nr. 137/2007 I priede pateikto A priedo III antraštinėje dalyje reglamentuojamas rankinio bagažo, gyvūnų, registruoto bagažo ir transporto priemonių vežimas.

Belgijos teisė

- 10 *Koninklijk besluit van 20 december 2007 houdende reglement van de politie op de spoorwegen* (2007 m. gruodžio 20 d. Karaliaus dekretas dėl geležinkelių kontrolės nutarimo priėmimo) (2008 m. liepos 15 d. *Belgisch Staatsblad*, p. 36973) 15 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta:

„Geležinkelių transporto priemonės ir peronai yra prieinami tik keleiviams, kurie pagal atitinkamos geležinkelio įmonės bendrąsias vežimo sąlygas turi galiojantį bilietą arba pagal šias bendrąsias vežimo sąlygas ketina įsigyti tokį bilietą.“

- 11 Karaliaus dekreto 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Už šio dekreto nuostatų pažeidimus baudžiama pagal 1835 m. balandžio 12 d. Įstatymo dėl mokėtinų rinkliavų ir geležinkelių kontrolės nutarimų 3 straipsnį, net jei tie pažeidimai padaryti dėl neatsargumo.“

- 12 *Wet van 12 april 1835 betreffende de betalingen en de politiereglementen op de spoorwegen* (1835 m. balandžio 12 d. Įstatymas dėl mokėtinų rinkliavų ir geležinkelių kontrolės nutarimų) (paskelbtas 1835 m. balandžio 17 d.) 3 straipsnyje nustatyta, kad pagal *Wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen uit te spreken tegen de overtreders van algemene verordeningen of te stellen bij provinciale of plaatselijke reglementen* (1818 m. kovo 6 d. Įstatymas dėl sankcijų, kurios turi būti skiriamos už vidaus administracijos bendrųjų priemonių pažeidimus, ir dėl sankcijų, kurios gali būti nustatytos pagal provincijos ar savivaldybės valdžios institucijų nutarimus) (paskelbtas 1818 m. kovo 6 d.) vyriausybė gali nustatyti sankcijas.

- 13 Pagal 1818 m. kovo 6 d. įstatymo 1 straipsnio 1 dalį „už Karaliaus dekretų pažeidimus, už kuriuos įstatymuose nenumatytos arba nenustatytos konkrečios sankcijos, <...> skiriama nuo aštuonių iki keturiolikos dienų laisvės atėmimo bausmė ir nuo 26 iki 200 frankų bauda arba tik viena iš šių sankcijų“.

- 14 *Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming* (2010 m. balandžio 6 d. Įstatymas dėl veiklos rinkoje ir vartotojų apsaugos) (2010 m. balandžio 12 d. *Belgisch Staatsblad*, p. 20803) (toliau – Įstatymas dėl veiklos rinkoje) 74 straipsnyje numatyta:

„Nesąžiningos yra bet kuriuo atveju įmonių ir vartotojų sutartyse nustatytos išlygos ir sąlygos arba išlygų ir sąlygų deriniai, kurie skirti:

<...>

17 žalos atlyginimo sumai, kurią privalo mokėti vartotojas, nevykdantis įsipareigojimų, nustatyti, nenumatant panašaus reikalavimo atlyginti žalą, pareikšto įsipareigojimų nevykdančiai įmonei;

<...>

24 vartotojo įsipareigojimų nevykdymo arba pavėluoto vykdymo atveju žalos atlyginimo sumoms, kurios yra akivaizdžiai neproporcingos, palyginti su žala, kurią gali patirti įmonė, nustatyti;

<...>“

- 15 Įstatymo dėl veiklos rinkoje 75 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Nesąžiningos sąlygos yra draudžiamos ir negalioja.

Sutartis tebėra šalims privaloma, jei gali būti toliau vykdoma ir nesant nesąžiningų sąlygų.

Vartotojas negali atsisakyti jam pagal šį skirsnį suteikiamų teisių.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 16 Atlikus kontrolę 2013 m. rugsėjo ir spalio mėn., keturis kartus buvo konstatuota, kad G. Demey traukiniu Belgijoje keliavo neturėdamas bilieto. Traukinio kontrolierius paragino G. Demey ištaisyti situaciją ir per 14 dienų sumokėti 11,20 EUR bilieto kainą ir 8 EUR, iš viso 19,20 EUR už kiekvieną reisą. G. Demey neįvykdė savo pareigos sumokėti per nustatytus terminus ir nereagavo į BNGB siunčiamus raštiškus raginimus įvykdyti pareigą.
- 17 Todėl BNGB dėl G. Demey kreipėsi į *Vrederegerecht te Ieper* (Ipro taikos teismas, Belgija) ir pareikalavo papildomai sumokėti fiksuoto 800 EUR dydžio žalos atlyginimą, t. y. po 200 EUR už reisą neturint kelionės bilieto; ši suma pakeičia iš pradžių nustatytą 8,00 EUR administracinį mokestį už kiekvieną reisą.
- 18 BNGB nurodo, kad fiksuoto 200 EUR dydžio žalos atlyginimas už kiekvieną reisą yra pateisinamas dėl G. Demey padarytų nusikalstamų veikų. BNGB manymu, šioje byloje nėra vežimo sutarčiai preziumuoti reikalingo bendru sutarimu grindžiamo pobūdžio, nes G. Demey, važiavęs traukiniu be bilieto, veikė neteisėtai. Todėl ji tvirtina, kad G. Demey negali naudotis jam kaip vartotojui, be kita ko, pagal Įstatymo dėl veiklos rinkoje 74 ir 75 straipsnius teikiama teisine apsauga.
- 19 G. Demey teigia, kad gali naudotis pagal minėto įstatymo 74 straipsnio 17 ir 24 punktus teikiama teisine apsauga, nes Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 2 dalies paskutiniame sakinyje nustatyta, jog tai, kad bilieto nėra, neturi įtakos sutarties buvimui ar galiojimui.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad G. Demey nurodyti argumentai grindžiami jo ir BNGB sutartinių santykių buvimu. Vis dėlto jis mano, kad BNGB pateikti argumentai reiškia, jog G. Demey padarė neteisėtą veiksmą. Todėl prašymą priimti prejudicinį

sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar šioje byloje yra sudaryta G. Demey ir minėtos bendrovės vežimo sutartis pagal šio 6 straipsnio 2 dalies paskutinį sakinį ir ar jis dėl to gali remtis Įstatymo dėl veiklos rinkoje nuostatomis, kuriomis grindžiamas tokios sutarties buvimas.

- 21 Šiomis aplinkybėmis *Vrederegerecht te Ieper* (Ypro taikos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal [Reglamento Nr. 1371/2007] I priede [pateikto A priedo] 6 straipsnio 2 dalies [paskutinį sakinį] draudžiamos [šio sprendimo 10–13 punktuose nurodytos] Belgijos nacionalinės baudžiamosios teisės nuostatos, pagal kurias bilieto neturintis geležinkelių transporto keleivis, kuris bilieto kainos nesumoka ir per įstatyme nustatytus terminus, padaro nusikalstamą veiką, kuri reiškia, jog nėra jokių sutartinių santykių tarp vežimo bendrovės ir geležinkelių transporto keleivio, todėl geležinkelių transporto keleiviui taip pat neleidžiama remtis reikšmingomis Europos ir Belgijos nacionalinės teisės aktuose įtvirtintomis teisinės apsaugos nuostatomis, kuriomis remiamasi (tik) šių sutartinių santykių su šiuo vartotoju atveju?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 22 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 2 dalies paskutinis sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos nacionalinės nuostatos, kuriose numatyta, jog asmuo, keliaujantis traukiniu be bilieto ir neištaisantis situacijos per šiose nuostatose nurodytus terminus, neturi sutartinių santykių su geležinkelio įmone.
- 23 Pagrindinėje byloje šalys nesutaria dėl to, ar pagal minėtą nuostatą vežimo sutartis laikoma sudaryta, kai tik keleivis įlipa į traukinį, nesvarbu, ar jis turi atitinkamą bilietą, ar jo neturi. Taigi reikia patikrinti, ar Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 2 dalies paskutiniame sakinyje reglamentuojamos vežimo sutarties rengimo sąlygos.
- 24 Reikia pabrėžti, kad Reglamento Nr. 1371/2007 4 straipsnyje „Vežimo sutartis“ numatyta, jog vežimo sutarties sudarymą reglamentuoja šio reglamento I priede pateikto A priedo II ir III antraštinių dalių nuostatos. Vis dėlto šiose nuostatose nėra išsamiai reglamentuojamos tokios sutarties rengimo sąlygos.
- 25 Iš tiesų pagal Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 2 dalį „vežimo sutartis turi būti patvirtinta vienu ar daugiau keleiviui išduotų bilietų. Tačiau pagal 9 straipsnį tai, kad bilieto nėra, jis neatitinka reikalavimų arba buvo pamestas, neturi įtakos sutarties buvimui ar galiojimui; sutartis ir toliau taikoma atsižvelgiant į šias Vienodąsias taisykles“.
- 26 Iš šios nuostatos teksto matyti, kad joje daroma prielaida, jog yra anksčiau sudaryta vežimo sutartis, ir kad ši nuostata susijusi tik su tokios sutarties buvimu, kuris turi būti patvirtintas vienu ar daugiau bilietų, įrodymu. Minėtos nuostatos antrame sakinyje numatyti atvejai, kai geležinkelių transporto keleivis negali pateikti bilieto arba kai bilietas neatitinka reikalavimų, ir nurodyta, kad šiuo atveju tai neturi įtakos vežimo sutarties buvimui ar galiojimui, nenurodant konkrečių taisyklių, pagal kurias vežimo sutartis turi būti sudaryta.
- 27 Kalbant konkrečiai, šiame antrame sakinyje nurodytas bilieto neturėjimas gali būti aiškinamas tik taip, kad vežimo sutartis buvo sudaryta anksčiau ir kad keleivis negali pateikti įrodymo, jog gavo bilietą, nes kitaip minėtos nuostatos pirmas sakinytis netektų prasmės.
- 28 Pagal Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 1 dalį vežėjas įsipareigoja vežti keleivį, prireikus bagažą ir transporto priemones į paskirties vietą ir pristatyti bagažą ir transporto priemones į paskirties vietą. Ši nuostata taip pat grindžiama prielaida, kad vežimo sutartis buvo sudaryta anksčiau, tačiau joje nedetalizuojama, kaip ji turėjo būti sudaryta.

- 29 Be to, A priedo 6 straipsnio 3 dalyje tik patikslinta, jog bilietas yra *prima facie* įrodymas, kad vežimo sutartis buvo sudaryta, ir sutarties turinio *prima facie* įrodymas.
- 30 Darytina išvada, kad minėto A priedo 6 straipsnio 2 dalis negali būti aiškinama kaip reguliuojanti vežimo sutarties rengimo sąlygas.
- 31 Šią išvadą patvirtina šios nuostatos konteksto analizė.
- 32 Iš tiesų pagal Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 9 straipsnį, į kurį daroma nuoroda A priedo 6 straipsnio 2 dalyje, keleivis nuo kelionės pradžios turi turėti galiojantį bilietą ir jį pateikti bilietų tikrinimo metu. 9 straipsnyje taip pat nustatyta, kad bendrosiose vežimo sąlygose galima numatyti, kad keleivis, kuris nepateikė galiojančio bilieto, turi sumokėti ne tik vežimo mokestį, bet ir priemoną, arba kad keleiviui, kuris atsisako mokėti vežimo mokestį arba priemoną to reikalaujant, galima būtų uždrausti tęsti kelionę. Taigi šioje nuostatoje numatytos tik sankcijos, kurios gali būti taikomos keleiviui, neturinčiam bilieto ir vėliau neištaisiusiam savo situacijos, ir nėra jokios nuorodos apie vežimo sutarties rengimo sąlygas.
- 33 Tas pats matyti ir iš kitų nuostatų, įtvirtintų Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo II antraštinėje dalyje. Iš tiesų šio A priedo 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, jei keleivis ir vežėjas nesusitarė kitaip, vežimo mokestis mokamas iš anksto. Minėto A priedo 7 straipsnis susijęs su bilietu, o 10 ir 11 straipsniuose pateiktos nuostatos, reglamentuojančios atitinkamai administracinių formalumų atlikimą ir traukinių atšaukimą ir vėlavimą.
- 34 Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 2 dalis negali būti aiškinama kaip reguliuojanti vežimo sutarties rengimo sąlygas; pastarosios sąlygos reglamentuojamos atitinkamomis nacionalinėmis nuostatomis.
- 35 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 1371/2007 I priede pateikto A priedo 6 straipsnio 2 dalies paskutinis sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiamos nacionalinės nuostatos, numatančios, jog asmuo, kuris keliauja traukiniu be kelionės bilieto ir kuris neištaiso savo situacijos per šiose nuostatose nurodytus terminus, neturi sutartinių santykių su geležinkelio įmone.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 36 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

1980 m. gegužės 9 d. Tarptautinio vežimo geležinkeliais sutarties (COTIF) su pakeitimais, padarytais 1999 m. birželio 3 d. Protokolu dėl COTIF pakeitimo, A priedo, kuris išdėstytas 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1371/2007 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų I priede, 6 straipsnio 2 dalies paskutinis sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiamos nacionalinės nuostatos, numatančios, jog asmuo, kuris keliauja traukiniu neturėdamas kelionės bilieto ir kuris neištaiso savo situacijos per šiose nuostatose nurodytus terminus, neturi sutartinių santykių su geležinkelio įmone.

Parašai.